

Maturity v Rakousku a Rakousko-Uhersku

Písemná maturitní práce z matematiky, 14. července 1897

Slovanské gymnázium Brno, založeno 1867

1. Řešiti rovnici:

$$\frac{2}{3} \cos x = \frac{1}{2 \operatorname{tg} x + \frac{1}{2 \operatorname{tg} x + \dots \text{in inf.}}}$$

2. Někdo ukládá po čtrnáct let vždy ke konci roku 1000 zl., aby po dvacet osm let následujících bral ke konci roku jistý důchod; jak veliký je důchod ten při úroku 3,5 %?
3. V trojúhelníku rovnoramenném je dán poloměr kruhu opsaného $R = 25$ a úhel při základně $E = 35^{\circ}7'48''$; určití povrch i obsah tělesa, jež povstane otočením trojúhelníku kolem základny.
4. Na parabole $y^2 = 4x$ dány jsou body $M_1(1,2)$, $M_2(1,-2)$, $M_3(4,4)$; v bodech těch vedeny jsou k parabole tečny; v jakém poměru je plocha trojúhelníka omezeného tečnami ku ploše trojúhelníka $M_1 M_2 M_3$?

Maturity v Rakousku a Rakousko-Uhersku

Písemná maturitní zkouška z matematiky 1903 – 1904 **Gymnázium Jana Valeriána Jirsíka v Českých Budějovicích**

Ve školním roce 1903 – 1904 byly v letním období zadány následující úlohy:

1. Mladík jsa tázán, jak je stár, odpověděl: „Letos (1904) je mi právě tolik let, kolik činí ciferný součet roku mého narození.“ Kolik let je mu?
2. Kterou hodnotu má x , je-li

$$x + 3x^2 + x^3 + 3x^4 + x^5 + 3x^6 + \dots = \frac{5}{3}.$$

3. Koule jest protnuta rovinou. Vzniklý řez jest základnou dvou kůželů do úsečí vepsaných. V kterém poměru dělí se řezem tím poloměr koule, jestliže poměr obsahu koule ku součtu obsahů obou kůželů rovná se 9 : 4?
4. Přímka otáčí se kolem bodu $A(1, 1)$ a z bodu $B(-5, -7)$ spustíme na ni kolmici. Určete geometrické místo pat těchto kolmic.

Maturity v Rakousku a Rakousko-Uhersku

Písemná maturitní zkouška z matematiky 1904 – 1905

Zemská vyšší reálka v Jevíčku

1. Řešiti rovnici:

$$x^3 - 5x^2 + 5x - 1 = 0$$

2. Dána plocha trojúhelníka kosoúhlého, součet stran $b+c$, sevřený jimi úhel α . Vypočítati jest povrch rotačního tělesa, kol. strany a .
3. Stanoviti jest úhel tečen vedených z bodu $M[2, 7]$ k čáře $x^2 + 4y^2 = 100$.

Maturity v Rakousku a Rakousko-Uhersku

1905 Meránský program

Návrh německé komise pro vyučování matematice a přírodovědným předmětům na reformu středoškolského matematicko - přírodovědného vzdělávání. Program připisuje matematice ve středoškolském vzdělávání jedno z klíčových postavení a její úkoly vidí zejména v **rozvíjení prostorové představivosti a logického a funkčního myšlení**. Meránské návrhy se staly východiskem dalších reforem.

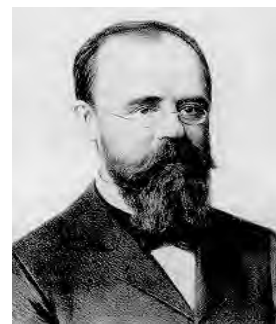
- **Czuber, E.:**

Die frage der Einführung der Infinitesimalrechnung in der Mittelschulunterricht vom österreiche Standpunkte.

(Meran, 25. září 1905)

- **Hočevár, F.:** *Sind die Elemente der Infinitesimalrechnung an den Mittelschulen einzuführen oder nicht?*

(Meran, 25. září 1905)

- **Zahradníček, K.:**

Zur Frage der Infinitesimalrechnung an der österreichischen Mittelschule.

(Wien, 9. duben 1906)

V přednášce K. Zahradníček pokládá za velmi žádoucí, aby ve středoškolské matematice byl obsažen pojem funkce a prvky diferenciálního a integrálního počtu. Je to nutné při moderním pojetí didaktiky matematiky, má-li odpovídat současnému vědeckému pojetí a je to nutné i pro použití matematiky ve fyzice, která svým charakterem spadá do oblasti infinitezimální analýzy, jejíž metody zde mohou být jednoduše užity.

Maturity v Rakousku a Rakousko-Uhersku

Dr. Gustav MARCHET

(* 29.5.1846 Baden - † 27.4.1916 Ostrov)

ministr školství Rakouska-Uherska

2.6. 1906 – 15.11. 1908

C. k. ministerstvo kultu a vyučování

(Viedeň I., Minoritenplatz 5)

Marchetova reforma 1908

Maturity v Rakousku a Rakousko-Uhersku

Lze říci, že ve druhé polovině 19. století proběhly ve středním školství jen dílčí změny, snahy a diskuse však připravily podmínky pro reformu systému v roce 1908. K naléhavému problému úplné reformy středního školství přistoupila rakouská vláda vyhlášením *vídeňské lednové ankety* (21. – 25. 1. 1908). Otázky, v anketě položené vycházely, vycházely z dlouholetých diskusí o zastaralém obsahu výuky na gymnáziích. *Myšlenka jednotné střední školy byla vládou odmítnuta již před anketou.*

1908

- V anketě Ministerstva kultu a vyučování se střetávaly dva hlavní proudy. První usiloval o *jednotnou střední školu*, druhý vycházel z vazby na vysoké školy a viděl řešení v rozmanitosti typů středních škol podle orientace na praxi.
- Závěrem ankety bylo doporučeno ponechat dosavadní typy středních škol, tj. osmitřídní gymnázia a sedmitřídní reálku, a reformovat jejich osnovy.
- Nejpodstatnějšími změnami jsou pro matematiku ty změny, které vyplynuly z přijetí *Meranského programu*. Šlo především o zavedení pojmu funkce a základů diferenciálního a integrálního počtu.
- *V kvartě se poprvé objevuje pojem lineární funkce* a používá se ke grafickému řešení lineárních rovnic.

Maturity v Rakousku a Rakousko-Uhersku

Výsledky Marchetovy reformy

- stávající osmitřídň **klasická gymnázia** a sedmitřídň **reálky** rozšířeny o nový typ
- osmitřídň **reálné gymnázium** bez řečtiny s latinou, s jedním moderním jazykem a rozšířenou výukou přírodovědných předmětů
- tato reálná gymnázia byla rozlišena podle typů, se vžitým označením A, B
- **reálné gymnázium typu A**
- **reálné gymnázium typu B** (rovněž se užíval název **reformní reální gymnázium**)
- školy typu A byly oblíbené, typ B se nevžil
- **reálky** zůstaly sedmitřídň
- zjednodušeny maturitní zkoušky, klasifikace a zkoušení
- cílem maturitní zkoušky bylo zhodnotit míru vzdělání získaného na střední škole
- obsáhlá písemná a ústní maturita byla zredukována
- byla zrušena písemná zkouška z matematiky
- na maturitním vysvědčení nebyly uvedeny známky
- abiturient byl prohlášen za dospělého s vyznamenáním, všemi hlasy nebo většinou hlasů
- maturitu mohl získat i ten, kdo neprospěl z jednoho předmětu
- objevily se názory, že je třeba maturitu zpřísnit nebo zrušit

Maturity v Rakousku a Rakousko-Uhersku

Výsledky Marchetovy reformy

Nařízení Ministerstva kultu a vyučování ze dne **20. března 1909** v podstatě **zrovnoprávnilo maturity** na gymnáziích, reálkách, reálných gymnáziích, reformních reálných gymnáziích. V některých případech však požadovány **doplňující zkoušky**.

- Abiturienti **G**, pokud chtěli na studovat techniku, museli vykonat před zahájením studia zkoušku z *deskriptivní geometrie*
- Abiturienti **RG**, pokud chtěli na univerzitě studovat klasicko-historické obory, museli složit zkoušku z *řečtiny* (*nejpozději dva roky před státní nebo rigorosní zkouškou*)
- Abiturienti **RRG** museli skládat zkoušku z *řečtiny* nebo z *deskriptivní geometrie*
- Abiturienti **R**, pokud chtěli na univerzitě studovat klasicko-historické obory, museli složit zkoušky z *latiny, řečtiny a filosofické propedeutiky*, pokud jiný obor, tak z *latiny a filosofické propedeutiky*. Všechny tyto zkoušky bylo možné složit až teprve rok poté, co úspěšně vykonali maturitní zkoušku na reálce

Maturity v Rakousku a Rakousko-Uhersku

Maturity po Marchetově reformě

Nařízení ministra kultu a vyučování ze dne 29. 2. 1908, č. 10051, [o zkouškách dospělosti na gymnáziích](#) [č. 18/1908 Věstníku].

Nařízení ministra kultu a vyučování ze dne 29. 2. 1908, č. 10051, [o zkouškách dospělosti na reálkách](#) [č. 19/1908 Věstníku].

Nařízení ministra kultu a vyučování ze dne 31. 3. 1908, č. 15667, [o zkoušce dospělosti lyceijní](#) [č. 23/1908 Věstníku].

Nařízení ministra kultu a vyučování ze dne 12. 11. 1910, č. 48077, [o zkouškách dospělosti na reálných gymnasiích a reformních reálných gymnasiích](#) [č. 151/1910 Věstníku].

PÍSEMNÉ ZKOUŠKY

- Český jazyk (G, RG, R) 5 h
- Překlad z řečtiny (G) 3 h
- Překlad z latiny (G, RG) 3 h
- Živý jazyk (R), Fj, Nj 3 h
- Deskriptivní geometrie (R) 5 h

ÚSTNÍ ZKOUŠKY

- Český jazyk (G)
- Český jazyk nebo Francouzský jazyk (RG, R)
- Latina nebo řečtina (G)
- Matematika (G, RG, R)
- Dějepis a zeměpis (G, RG, R)
- Fyzika (R)
- Latina (RG)

Písemná zkouška z matematiky byla zrušena.

Překlad z češtiny do latiny byl zrušen.

hr. Karl Stürgkh

ministr kultu a vyučování (10. 2. 1909 – 3. 11. 1911)

Josef Kaněra (též Josef Kaněra von Tynbrugg nebo rytíř Josef Kaněra)

správcem ministerstva kultu a vyučování od 15. 11. 1908 – 9. 2. 1909

hr. Karl Stürgkh

Maturity v Rakousku a Rakousko-Uhersku

Marchetův učební plán gymnázia (z 20. 3. 1909)

Předmět/Ročník	1	2	3	4	5	6	7	8	Ph
Náboženství	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Latina	8	7	6	6	6	5	5	5	48
Řečtina	0	0	5	4	5	5	5	5	29
Vyučovací jazyk	4	4	3	3	3	3	3	3	26
Dějepis	0	2	2	2	3	4	3	4	20
Zeměpis	2	2	2	2	1	1	3	3	16
Matematika	3	3	3	3	3	3	3	2	23
Biologie	2	2	3	3	2/3	0	0	0	12/13
Fyzika+chemie	0	2	3	0	0	0	4	3/4	12/13
Tělocvik	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Kreslení	3	3	2	2	0	0	0	0	10
Filozofická propedeutika	0	0	0	0	0	0	2	2	4
Celkem	26	29	30	29	27/28	25	27	31/32	

Maturity v Rakousku a Rakousko-Uhersku

Hodinové dotace matematiky na středních školách v letech 1909 – 1919

Typ školy/Ročník	1	2	3	4	5	6	7	8	CP
Gymnázium	3	3	3	3	3	3	3	2	23
Reálné gymnázium	3	3	3	3	3	3	3	2	23
Reformní reálné gymnázium	3	3	3	3	3	3	3	2	23
Reálka	3	3	3	4	4	4	5		26

Hodinové dotace matematiky na středních školách v letech 1919 – 1929

Typ školy/Ročník	1	2	3	4	5	6	7	8	CP
Gymnázium	4	3	3	3	3	3	3	2	24
Reálné gymnázium	4	3	3	3	3	3	3	2	24
Reformní reálné gymnázium	4	3	3	3	3	3	3	2	24
Reálka	4	3	3	4	4	4	5		27

Maturity v Československu 1918 - 1939

1918

Počty gymnázií a reálků ve školním roce 1917/1918

Země	Gym.	Žáci	Reál. gym.	Žáci	Reálky	Žáci
Čechy	22	5 670	24	7 318	30	10 776
Morava	15	3 651	10	1 969	13	4 345
Celkem	37	9 321	34	9 287	43	15 131

Přes všechny očekávání pedagogické veřejnosti se po vzniku Československa nepodařilo uskutečnit do roku 1938 žádnou významnější školskou reformu. Jedním z důvodů bylo, že **ČSR převzala v roce 1918 celý právní řád a systém Rakouska-Uherska**. Je zajímavé, že první návrhy na nové uspořádání středního školství vznikly již v letech první světové války. Tyto návrhy, které vypracovala JČMF a jednota filologů byly publikovány v roce 1919 a staly se základem pro další aktivity, organizované MŠNO. V této souvislosti nepřekvapuje, že na tehdejší MŠNO nastoupili i někteří významní představitelé JČMF.

1919

Obsáhlá anketa MŠNO o reformě střední školy (dotazník o 227 otázkách)

V roce 1919 byly publikovány návrhy, které předložily **JČMF** a Jednota filologů. Ministerstvo školství uspořádalo rovněž v roce 1919 anketu o reformě střední školy, dotazník o 227 otázkách pro instituce i jednotlivce. Závěrem ankety bylo doporučení ponechat dosavadní typy středních škol, osmitřídní gymnázia a sedmitřídní reálku, a reformovat jejich osnovy.

Maturity v Československu 1918 - 1939

1922 První poválečná změna v obsahu maturit.

Výnos MŠANO ze dne 6. 12. 1921, č. 36073, Úprava zkoušky dospělosti na gymnasiích, reálných gymnasiích, reformních reálných gymnasiích, reálkách a dívčích lyceích [č. 6/1922 Věstníku].

Maturity v Československu 1918 - 1939

1931 Změna maturitní zkoušky

Výnos MŠANO ze dne 12. 1. 1931, č. 183328-II, jímž se vydávají nové předpisy o zkouškách dospělosti na gymnasiích, reálných gymnasiích, vyšších reálných gymnasiích, reformních reálných gymnasiích a reálkách [č. 19/1931 Věstníku].

- stanoveno, aby se písemné MZ konaly v dubnu a ústní MZ v červnu. písemné MZ po 15. květnu a ústní MZ od 10. do 29. června
- na vysokých školách žádné přijímací zkoušky nekonaly
- za maturitní zkoušku se platila taxa 100 korun, externisté 200 korun
- při písemné práci z cizích jazyků umožněno používání slovníků
- G gymnázium, RG reálné gym., RRG reálné reformované gym., R reálka

PÍSEMNÉ PRÁCE

- vyučovací jazyk 5 hodin (G, RG, RRG, R)
- deskriptivní geometrie 5 hodin (pouze R)

Další písemné práce byly odlišné podle typu školy a byly v délce **3 hodin**. Na školách s jiným vyučovacím jazykem byla písemná práce z češtiny. Na gymnáziích s českým vyučovacím jazykem byla písemná práce z němčiny, pokud byla vyučována v nejvyšší třídě.

- latina
- matematika
- řečtina
- francouzský jazyk, anglický jazyk (RG, RRG, R)
- překlad z latiny (G, RG, RRG)
- překlad z řečtiny (G)

JUDr. Ivan Dérer

(7. 12. 1929 – 14. 2. 1934)

ministr školství a národní osvěty

Maturity v Československu 1918 - 1939

1931 Změna maturitní zkoušky

Ministerský předpis čj. 183.328/30 ze dne 12. ledna 1931

ÚSTNÍ ZKOUŠKY (4 předměty)

Gymnázium

vyučovací jazyk	latina	řečtina	matematika
vlastivěda		němčina	fyzika, zoologie s botanikou

Reálné gymnázium

vyučovací jazyk	latina	francouzština	fyzika, zoologie s botanikou
vlastivěda	matematika	němčina, čeština	chemie s mineralogií

Reformované reálné gymnázium

vyučovací jazyk	francouzština	latina	fyzika, zoologie s botanikou
vlastivěda	matematika	němčina, čeština	chemie s mineralogií

Reálka

vyučovací jazyk	matematika	francouzština	fyzika, zoologie s botanikou
vlastivěda		angličtina (na něm.) němčina (na čs.)	chemie s mineralogií

Zdroj: Morkes, František: Historický přehled postavení maturitní zkoušky a analýza jejích funkcí. UIV-Cermat, Praha 2003

Maturity v Československu 1918 - 1939

Rok	Klasická gymnázia	Reálná gymnázia	Reformní reálná gymnázia	Reálky	Celkem
1921/1922	51	84	38	71	244
1922/1923	48	83	50	71	252
1923/1924	42	83	55	71	251
1924/1925	36	85	58	67	246
1925/1926	34	85	55	66	240
1926/1927	32	87	55	66	240
1927/1928	31	87	53	66	237
1928/1929	31	92	52	64	239
1929/1930	29	107	46	57	239
1930/1931	29	108	46	57	240
1931/1932	29	108	47	57	241
1932/1933	29	109	45	57	240
1933/1934	30	111	45	56	242
1934/1935	26	122	41	46	235
1935/1936	26	140	31	43	240
1936/1937	26	152	29	38	245
1937/1938	19	103	20	29	171

Maturity v Československu 1918 - 1939

- Své kulturní poslání v předmnichovské republice mohla plnit gymnázia především díky tomu, že v jejich sborech působili jako profesoři vědci, spisovatelé, umělci a hlavně výrazné pedagogické osobnosti, které chápaly své povolání jako poslání a které se díky tomu těšily vážnosti v místní i v celé české národní společnosti. Ve svých aprobačních předmětech byli skutečnými odborníky a nikdo to ani v náznaku nezpochybňoval.
- Gymnázia patřila ke školám výrazně prestižním, majícím patřičnou vážnost a autoritu. Své studenty si pečlivě vybírala, studium bylo náročné, vyžadující jistí úsilí. Gymnázia se chovala také jako skutečně výběrové školy se vším, co k tomu patřilo. Tedy i s odchody žáků, kteří neprojevovali dostatečné studijní úsilí, neměli studijní předpoklady a nedosahovali odpovídajících výsledků.
- Odborná pedagogická veřejnost překonala romantickou víru v dokonalou přirozenost dítěte, jež se nejlépe vyvíjí bez zasahování z vnějšku. Zastávala stanovisko, že škola se nemá pasívně přizpůsobovat osobnosti žáka, že má sice být žakovým vůdcem, ovšem vůdcem laskavým, ale také energickým, přátelským, pevným, pozorným a stále připraveným zasáhnout, kdyby se objevily škodlivé tendence.

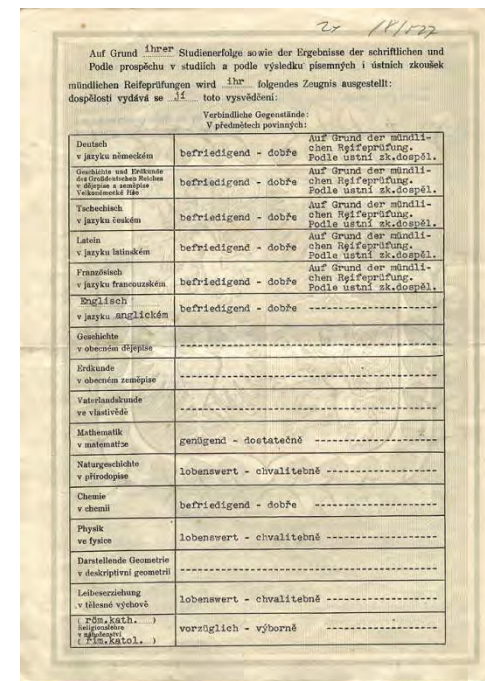
1938

Výnos MŠANO ze dne 11. 1. 1938, č. 2000-II, jímž se vydávají předpisy o zkouškách dospělosti na gymnasiích, reálných gymnasiích, vyšších reálných gymnasiích, reformních reálných gymnasiích a reálkách [č. 14/1938 Věstníku].

Protektorát Čechy - Morava

Počty českých žáků na gymnáziích

Školní rok	Počet žáků
1938/1939	100 183
1939/1940	94 690
1940/1941	88 039
1941/1942	76 839
1942/0943	56 969
1943/1944	49 663
1944/1945	40 665

Do roku 1942 bylo zrušeno téměř 70% všech středních českých škol. V dopise zemského školního inspektora jmenovaným předsedům maturitních komisí vydán pokyn, že počet žáků nevyhovujících při maturitní zkoušce z němčiny musí být nejméně 20%. Ministerským výnosem bylo zrušeno hlasování členů při maturitních zkouškách a o známce rozhodoval předseda komise nebo přítomný německý inspektor. Ten měl také plné právo změnit navrhovanou známku z písemné i ústní zkoušky.

Zdroj: Morkes, F.: Československé školy v letech 2. světové války. Pedagogické muzeum J. A. Komenského, Praha 2005.

Protektorát Čechy - Morava

Prof. JUDr. Jan Kapras
ministr školství a národní osvěty
(16. 3. 1939 – 19. 1. 1942)

Emanuel Moravec
ministr školství a lidové osvěty
(19. 1. 1942 – 5. 5. 1945)

F. Teuner

[Výnos MŠANO ze dne 28. 2. 1942, č. 19623-II, o změně předpisů o zkouškách dospělosti na středních školách s českým jazykem vyučovacím \[č. 33/1942 Věstníku\].](#)

ÚSTNÍ MATURITNÍ ZKOUŠKY

(Reálné gymnázium v Roudnici nad Labem, školní rok 1942/1943)

- jazyk německý
- jazyk český
- dějepis a zeměpis Velkoněmecké říše
- matematika nebo latina
- volitelný předmět (další cizí jazyk, fyzika, přírodopis, chemie)

Po roce 1941 pouze dva typy: gymnázium a reálné gymnázium.

Výnos ministra školství a národní osvěty ze dne 6. 8. 1941, čj. 98 445-I/41, o změně v organizaci středních škol s českým jazykem vyučovacím [č. 86/41 Věstníku].

Slovensko v letech války

Slovenský štát (14. 3. 1939 – 8. 5. 1945)

Jozef Sivák

První vláda Slovenského štátu:

Dr. Jozef Tiso (předseda vlády),

Dr. Vojtech Tuka (podpředseda vlády)

Karol Sidor (ministr vnitra)

Ferdinand Čatloš (ministr národní obrany)

Jozef Sivák (ministr školství a národní osvěty)

Gejza Medrický (ministr hospodářství),

Dr. Ferdinand Ďurčanský (ministr zahraničí)

Dr. Gejza Fritz (ministr spravedlnosti)

Dr. Mikuláš Pružinský (ministr financí)

Július Stano (ministr dopravy a veřejných prací)

- Slovenský štát uznalo 27 států
- autonomní Slovenská vláda od 7. října 1938
- na gymnáziích působilo k 1. říjnu 564 českých profesorů (923)
- od 11. července 1939 jednotné slovenské gymnázium, NG, VG
- zrušena koedukace, povinná němčina 44333333
- upraveny **maturitní zkoušky (ústní maturita z 5 předmětů)**
  - vyučovací jazyk
  - německý jazyk
  - vlastivěda
  - latina nebo matematika (ZGV) matematika nebo Dg (RV)
  - fyzika, přírodopis, chemie (ZGV) fyzika, přírodopis, chemie (RV)

Maturity v Československu 1945-1989

Československé školství po roce 1945

- Vyvíjeno značné úsilí, aby byly zapomenuty a zpřetrhány vazby na celý předcházející historický vývoj
- Školství lidově demokratického státu se musí oprostít od systému „buržoazního školství“
- **Dochází k výraznému poklesu prestiže maturitní zkoušky, který byl současně provázen i snížením jak její kvality, tak i vypovídací hodnoty o kvalitě získaného vzdělání**
- K výraznému snížení kvality maturitní zkoušky docházelo pod obecně hlásanými a s porozuměním přijímanými hesly „demokratizace“ středního školství, které se mělo otevřít výrazně větším počtům žáků

Devalvace maturitní zkoušky byla významně ovlivněna následujícími skutečnostmi:

- rezolutní prosazování politické teze o „třídní“ povaze vzdělání a vedoucí úloze dělnické třídy ve společnosti
- aktuálním politickým požadavkem na obsazení funkčních míst novými „dělnickými kádry“
- obecným znehodnocováním a podceňováním vzdělanosti a společenským preferováním těžké manuální práce
- snížením prestiže maturitní zkoušky, která přestala být zcela postačující a jedinou podmínkou k přijetí na VŠ
- možnost získat maturitní zkoušku dalšími druhy studia obvykle s nižší kvalitou a náročností
- formální likvidací gymnázií (31/1953 Sb.), zkrácení studia na tři roky, maturity v 17 letech
- změny v učebních plánech středních škol (komunistická výchova, brigády, provozní praxe, „sepětí školy se životem“)
- administrativně vynucovaným snížením požadavků na úroveň znalostí
- realizací vysokoškolské přípravy učitelů jako plně kvalifikovaných pro výuku svých aprobačních předmětů od 5. ročníku po maturitu
- zavedením maturitní zkoušky na středních odborných učilištích ve smyslu stranického usnesení z roku 1973 a dokumentu „Další rozvoj československé výchovně vzdělávací soustavy z roku 1976“

První zcela konkrétní krok vedoucí ke snížení úrovně maturitní zkoušky byl spojen se snahou přivést urychleně na vysoké školy do pozice studentů nové, dělnické a komunistické straně oddané mladé kádry.

Maturity v Československu 1945-1989

1945 – 1948

Zdeněk Nejedlý, ministr školství a osvěty v letech 1945-1946

(poradcem Zdeňka Nejedlého byl prof. Václav Příhoda)

Jaroslav Stránský, ministr školství a osvěty v letech 1946-1948

Školství se v letech 1945-1948 dostalo do centra pozornosti všech povolených politických stran. Diferenciovanou jednotnou školu měli v programu národní socialisté a sociální demokraté. Lidová strana požadovala církevní školy a komunisté důslednou jednotnou školu.

Rozhodující slovo měla skupina učitelů měšťanských škol – [Ladislav Koubek](#), [Bohumír Kujal](#), [Vojtěch Pavlásek](#), [Václav Pekárek](#), [Dominik Ledvinka](#) aj., kteří měli za sebou četné učitele, převážně komunistické orientace. Až na výjimky se tito učitelé dali plně do služeb KSČ, ochotně přejímali sovětský výchovný systém, volali po jednotné škole a odstranění všech tzv. buržoasních pozůstatků ve výchově a vzdělání. Ze školy se stalo výrazné politikum a školské úřady, instituce a učitelé se ocitli od května 1945 pod silným tlakem. Docházelo ke střetu mezi učiteli měšťanských škol se středoškolskými profesory.

JEDNOTNÁ ŠKOLA – problematický termín

Myšlenky a představy o jednotné škole se objevují již v letech před 1. světovou válkou, tedy v letech rakousko-uherské monarchie. Diskuze o jednotné škole probíhala intenzívně i v letech předmnichovské republiky ([Václav Příhoda](#), jednotná devítiletá vnitřně diferenciovaná škola).

Maturity v Československu 1945-1989

1945

Výnos Ministerstva školství a osvěty z 12. 6. 1945

Zkoušky dospělosti na gymnáziích, reálných gymnáziích, reformních reálných gymnáziích a reálkách jest konati nadále podle výnosu MŠNO ze dne 11. ledna 1938

1946

Výnos Ministerstva školství a osvěty ze 6. 2. 1946, č. A-62790-III

Předpisy o **zkouškách dospělosti** na gymnáziích, reálných gymnáziích, reformních reálných gymnáziích a reálkách a na reálných a matematicko-přírodovědeckých větvích reálných gymnáziích [č. 31/1946 Věstníku].

G	Gymnázium
RG	Reálné gymnázium
RRG	Reformní reálné gymnázium
RE	Reálka
RMPVRG	Reálné a matematicko-přírodovědná větev reálných gymnázií

Maturity v Československu 1945-1989

1946 – 1948

ministr školství a osvěty

prof. JUDr. Jaroslav Stránský

(2. 7. 1946 – 2. 3. 1948)

PÍSEMNÉ ZKOUŠKY (3)

- vyučovací jazyk (na všech středních školách)
- překlad z latiny (G, RG, RRG), překlad z druhého živého jazyka (RMPVRG)
- překlad z jazyka řeckého (G), překlad z druhého živého jazyka (RG, RRG)
- deskriptivní geometrie (RMPVRG)

Pro písemnou práci z jazyka vyučovacího a deskriptivní geometrie – 5 hodin, pro ostatní práce – 3 hodiny

ÚSTNÍ ZKOUŠKY (4)

- český jazyk (na všech typech středních škol)
- vlastivěda (na všech typech středních škol)
- jazyk latinský a řecký, matematika, fyzika a biologie (G)
- jazyk latinský, druhý živý jazyk, matematika, fyzika, biologie a chemie (RG, RRG)
- matematika a druhý živý jazyk, fyzika, biologie, chemie (RMPVRG)

Druhý živý jazyk: Anglický jazyk, Francouzský jazyk

Maturity v Československu 1945-1989

1948 – 1953

Zdeněk Nejedlý, ministr školství v letech 1948-1953

Po roce 1948 je školství plně podřízeno KSČ. Je zavedena **důsledná** koncepce **jednotného školství** formulovaná řadou zákonů a reforem, které však prakticky nebyly nikdy **plně realizovány** a **nepřinesly** očekávané výsledky. Dogmaticky **pojatá výchova** v duchu marxismu-leninismu nemohla **vytvořit** podmínky pro skutečný dialog, který je podstatou demokraticky **orientované výchovy**. Vedla k **pasivitě** a **průměrnosti** i **nižší odborné úrovni** našeho školství. **Jednotná škola** v následujícím období není **kontinuálním pokračováním** vývoje pedagogické ideje **jednotné školy**, ani **výsledek demokratizačních procesů** ve společnosti, nýbrž **důsledkem** politické indoktrinace a **ideologické unifikace**, v **níž** prostor pro **odborný diskurz** a **pedagogické experimentování** byl **značně zúžen**.

Pro vývoj školy mělo zásadní význam přijetí **Zákona o základní úpravě jednotného školství** (zákon č. 95/1949 Sb.), který předložil Zdeněk Nejedlý ke schválení v dubnu 1948. Tímto zákonem byl **zrušen říšský zákon z roku 1869** a tzv. **malý školský zákon z roku 1922**. Podle **zákona č. 95/1949** byla **vytvořena jednotná výchovně-vzdělávací soustava** a **zřízena gymnázia se 4 postupnými ročníky**, která navazovala na **druhý stupeň povinné školní docházky**, tj. na **osmileté střední školy**.

Připravovaná reforma 1952-1953 nebyla dílem Zdeňka Nejedlého, který se dostával do určité opozice vůči stranicky prosazovanému plánu usilujícímu o zkrácení školní docházky, zrušení gymnázií a úplnému podřízení školství sovětskému vzoru. Byl velkým zastáncem latiny.

600. výročí založení Karlovy univerzity

Maturity v Československu 1945-1989

1949

Výnos MŠVU (Ministerstvo školství, věd a umění) z 16. 2. 1949, č. 12 000 – I. Předpisy o **závěrečných zkouškách (zkouškách dospělosti)** na gymnáziích a reálných gymnáziích. [č. 15/1949 Věstníku].

Zavedení ruštiny jako povinného předmětu.

§ 2: **zvlášť se hodnotí kandidátovo lidově demokratické uvědomění**

PÍSEMNÉ ZKOUŠKY (3)

- jazyk český, jazyk ruský, jazyk latinský (G, ZVRG)
- jazyk český, jazyk ruský, matematika (TV RG)

Písemná práce z českého jazyka – 5 hodin, ostatní – 3 hodiny

ÚSTNÍ ZKOUŠKY (5)

- jazyk český, jazyk ruský, společenské nauky, jazyk latinský, matematika, fyzika, přírodopis, chemie (G, ZVRG)
- jazyk český, jazyk ruský, společenské nauky, matematika, deskriptiva, fyzika, přírodopis, chemie (TVRG)

Otázky ze společenských věd stanovovalo MŠVU.

G - gymnázium, ZVRG - základní větev reálného gymnázia, TVRG - technická větev reálného gymnázia

Maturity v Československu 1945-1989

1951

Výnos MŠVU č. 15 598-II z 22. ledna 1951, (Věstník MŠVU, [Závěrečné zkoušky](#) na gymnáziích a pedagogických gymasiích)

Závěrečná zkouška se skládala: ze zkoušek písemných, ze zkoušek ústních, z rozhovoru o další práci absolventa.

Závěrečné zkoušky řídí komise: předseda, ředitel gymnasia, třídní učitel, zástupce lidové správy a zástupce krajského výboru Československého svazu mládeže. Předsedu komise, zástupce lidové správy a zástupce krajského výboru Československého svazu mládeže jmenuje krajský národní výbor nejpozději do 15. dubna. Po provedení klasifikace pozve komise postupně jednotlivé kandidáty k rozhovoru. Členové komise pak s kandidátem pohovoří o jeho dosavadním životě, o jeho plánech do budoucna, o tom jaké zaměstnání si chce zvolit, nebo zda chce vstoupit na některou vysokou školu, jakož i o vhodnosti zvoleného studijního oboru. Po rozhovoru rozhodne komise hlasováním, zda bude kandidát doporučen ke studiu zvoleného oboru na vysoké škole a sdělí své rozhodnutí kandidátovi.

PÍSEMNÉ ZKOUŠKY (3)

Themata písemných závěrečných zkoušek stanoví a rozešle ministerstvo školství, věd a umění.

- jazyk český 5 hodin
- jazyk ruský 3 hodiny
- jazyk latinský nebo deskriptivní geometrie 3 hodiny

ÚSTNÍ ZKOUŠKY

(při ústních zkouškách jsou přítomni členové komise a zkoušející učitel, každá zkouška 15 minut)

- jazyk český
- jazyk ruský
- společenské nauky (dějepis a zeměpis Československé republiky, občanská nauka a filosofie)
- jazyk latinský nebo deskriptivní geometrie
- matematika, přírodopis, chemie fyzika (kandidát zvolí jeden předmět)

Maturity v Československu 1945-1989

1952

Oběžník MŠVU ze dne 9. 1. 1952, č. 10 117/52-II/3, závěrečné zkoušky na gymnasiích a pedagogických gymnasiích a výběr žáků na vysoké školy [č. 15/1952 Věstníku].

Nový předpis ve svém § 1 odst. 1 stanovil: „*Účelem závěrečné zkoušky na gymnasiu je zjistit, jak je žák politicky a odborně připraven splnit požadavky, které na něho klade studium na vysoké škole, a zda je schopen stát se příslušníkem nové socialistické inteligence, oddané dělnické třídě a věci socialismu.*“

1953 – 1960

Ernest Sýkora ministr školství, 1.2. 1953 – 1.10. 1953

Ladislav Štoll ministr školství 1. 10. 1953 – 12.12. 1954

František Kahuda ministr školství 12. 12. 1954 – 11.7. 1960

Zákonem č. 31/1953 Sb. ze dne 24. 4. 1953 byla **gymnázia zrušena** a výběrovými středními všeobecně vzdělávacími školami se staly poslední tři ročníky **Jedenáctiletých středních škol** (JSS). V době působení E. Sýkory došlo zřejmě k nejvýraznějším negativním změnám v celém školském systému. Lze říci, že ministerstvo školství ztratilo veškerou autoritu jako instituce mající v popisu práce péči o rozvoj vzdělání a vzdělanosti. Nový školský zákon lze charakterizovat jako příčinlivé rozpracování stranického usnesení, jako zákon, který zcela programově přetřhával veškeré tradice českého a československého školství a byl opatřením, které vnášelo do celého školského systému výrazně ideologické pojetí s maximální sovětizací veškerých organizačních principů, metod i obsahu výuky. Realizace zákona napáchala největší škody na kvalitě české školy.

Otokar Chlup

V dopise Emanueli Strnadovi ze dne 4. dubna 1952 se svěřuje s tím, „že jsme v pedagogice zaostali a belhali se na vysokých chůdách sovětských, nevím, zda nemám-li si dávat vinu největší“?

Cach, J. Poznámky k přípravě kritické analýzy vývoje pedagogiky v letech 1945-1990. *Pedagogika*, XLI, 1991, č. 5-6.

Maturity v Československu 1945-1989

Jedenáctiletá střední škola – JSŠ

- místo obecných a měšťanských škol **zřízeny osmileté základní školy**
- na ně navazovaly v oblasti všeobecného vzdělání tři ročníky výběrové tzv. JSŠ
- snaha přiblížit organizaci našeho školství k organizaci sovětských škol
- získat dříve potřebné pracovní síly
- zkrátit vzdělávací cestu k maturitě, **maturovali již sedmnáctiletí žáci**
- po roční existenci zrušena pedagogická gymnázia, zřízeny pedagogické školy
- **zrušeny pedagogické fakulty, příprava učitelů vyjmuta z kompetence univerzit**
- učitelé pro 6. – 8. ročník připravováni na dvouleté vyšší pedagogické škole
- učitelé pro 9. – 11. ročník připravováni na Vysoké škole pedagogické
- **snížení prestiže učitelského povolání**
- snížení odborné a metodické připravenosti budoucích učitelů
- 1953 vznik samostatného ministerstva pro vysoké školy (existovalo devět měsíců)

Maturity v Československu 1945-1989

1954

Vydán předpis MŠVU „Závěrečné zkoušky na středních školách a maturitní zkoušky na středních, odborných a pedagogických školách“, č. j.: 1539/54-D/1. Dne 18. ledna 1954.

Komise pro MZ: předseda, zástupce předsedy, třídní učitel, zkoušející, přísedící
Hosté: zástupce lidové správy, KSČ, ČSM. Hosté se nezúčastní jednání komise.

PÍSEMNÉ ZKOUŠKY (2)

- jazyk vyučovací
- jazyk ruský

Na školách s jiným vyučovacím jazykem než českým a slovenským též z jazyka českého nebo slovenského.

ÚSTNÍ ZKOUŠKY (4)

- jazyk vyučovací
- jazyk ruský
- matematika
- jeden z předmětů: fyzika, chemie, biologie, dějepis, zeměpis

Ústní zkouška z každého předmětu trvá nejdéle 15 minut. Žák musí být vyzkoušen ze všech zkušebních předmětů v témž dni. Postup při provádění ústní zkoušky určí předseda zkušební komise po dohodě s jejími členy.

Počínaje školním rokem 1955/1956 přestala být maturitní zkouška hlavním studijním předpokladem pro přijetí na vysokou školu. Nově zavedeny přijímací zkoušky na vysokých školách.

Maturity v Československu 1945-1989

1956

Věstník ministerstva školství a kultury. Ročník XII, Sešit 7, 10. března 1956. Č. j. 327/56 – B I/1. Dne 1. února 1956.
Referent: Ing. Halada, tel. 416-51, linka 228. Náměstek ministra Dr. Pirko v. r. **Maturitní zkoušky** na jedenáctiletých středních, odborných a pedagogických školách a závěrečné zkoušky na odborných školách – **změna**. (Změna Směrnice ministerstva školství o závěrečných zkouškách na středních školách a **maturitních zkouškách** na středních, odborných a pedagogických školách poř. **č. 23/1954 Sb.** – Věstník ministerstva školství 1954)

Věstník ministerstva školství a kultury. Ročník XII, Sešit 14-15, 31. května 1956. Instrukce ministerstva školství poř. **č. 26/1956 Sb. Maturitní zkoušky** na jedenáctiletých středních, odborných a pedagogických školách a závěrečné zkoušky na odborných školách, **změna – oprava instrukce**.

Věstník ministerstva školství a kultury. Ročník XII, Sešit 24, 31. srpna 1956. Č. j. 47 278/56-A/2. Dne 20. srpna 1956.
Referent Šedivec, tel. č. 41-651, linka 242. Decentralizace státní správy v oblasti škol a výchovných zařízení v oboru působnosti ministerstva školství a kultury.

Ponechat v ministerstvu školství a kultury:

- *stanovení temat písemných maturitních zkoušek pro řádné termíny, temat písemných závěrečných zkoušek na osmiletých středních školách a zkušebních oborů, po případě i otázek pro ústní zkoušky závěrečné a maturitní*

Převést na školské odbory rad krajských národních výborů:

- *stanovení temat písemných maturitních zkoušek pro mimořádné termíny*

1957

Věstník ministerstva školství a kultury. Ročník XIII, Sešit 5, 20. únor 1957. Č. j. 2851/57– A/2. Dne 7. února 1957. Referent: Dyk, tel. 416-51, linka 338. Ministr Dr. Kahuda v. r. Závěrečné zkoušky na středních školách a **maturitní zkoušky** na středních, odborných a pedagogických školách. Změna a doplnění směrnice ze dne 18. ledna 1954, č. j. 1539/54-D/1 o závěrečných zkouškách na středních školách a **maturitních zkouškách** na středních, odborných a pedagogických školách (Věstník 1954, str. 27)

Věstník ministerstva školství a kultury. Ročník XIII, Sešit 7, 10. březen 1957 (str. 85)

Kalendářní plán závěrečných a maturitních zkoušek a přijímacích rozhovorů na školách.

Maturity v Československu 1945-1989

1959

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE nositel Řádu republiky

REKTORÁT: Myslíkova 7, Praha 2 - Nové Město

Telefon 480 51 51

Čj.: 0944/I/59

V Praze dne 12. září 1959

Soudruh

Tomislav Vašíček

Londýnská 31,
P r a h a 12.

Odvolačí komise ČVUT nevyhověla Vašemu odvolání proti nepřijetí ke studiu na fakultě inženýrského stavitelství.

Vzhledem k tomu, že z hlediska třídního složení studentů vysokých škol, nevyhovujete zatím podmínkám přijetí ke studiu, je třeba, abyste nejdříve sám v praxi, že jsou u Vás splněny předpoklady nejen po stránce odborné, ale i celkového kádrového profilu.

P r o r e k t o r
prof. inž. dr. F. B r a b e c

F. Brabec

Maturity v Československu 1945-1989

1960

- nový školský zákon **č. 186/1960 Sb.**, **O soustavě výchovy a vzdělávání**
- přebudován celý systém výchovy a vzdělávání
- prodloužena povinná školní docházka na 9 let
- zřízeny základní devítileté školy **ZDŠ**
- zřízeny střední všeobecně vzdělávací školy **SVVŠ** se třemi postupnými ročníky
- obnoveny pedagogické fakulty 1964, celkem 8 fakult

Prof. RNDr. PaedDr. František Kahuda, CSc.
ministr školství (11. 7. 1960 – 19. 9. 1963)

PhDr. Čestmír Císař
ministr školství (20. 9. 1963 – 10. 11. 1965)

Maturity v Československu 1945-1989

1960

Věstník ministerstva školství a kultury. Ročník XVI, Sešit 2, 20. ledna 1960

Č. j. 31/60 – I/2. Dne 3. ledna 1960. Referent: Píša, tel. 416-51, linka 265. Náměstek ministra Hendrych v. r.

Směrnice o **maturitních zkouškách** na jedenáctiletých středních školách a školách pedagogických – **změna**.

(Změna Směrnice ministerstva školství o závěrečných zkouškách na středních školách a o **maturitních zkouškách** na středních, odborných a pedagogických školách ze dne 18. ledna 1954 **č. j. 1539/1954–D/1** – Věstník ministerstva školství 1954, str. 27 ve znění instrukce ze dne 1. února 1956, **č. j. 327/56-B I/1** – Věstník 1956, str. 61 a instrukce ze dne 7. února 1957 **č. j. 2851/57-A/2** - Věstník 1957, str. 56)

Pro ústní MZ na **JSS** a na **školách pedagogických** navrhnou zkoušející učitelé, které určí ředitel školy, pro každý zkušební předmět pro jednu třídu 50 otázek vyčerpávajících celou učební látku. Otázky sestavené do dvojic tak, aby se obsahově nekryly, schválí ředitel školy. Žák si vylosuje z každého předmětu lístek s dvojicí otázek. Na promyšlení otázek se mu povolí 15 minut. Vylosované otázky se vracejí do osudí na konci zkušebního dne. Otázky, které byly již v téže zkušební komisi dvakrát vylosován, se však z osudí trvale vyloučí.

Věstník ministerstva školství a kultury. Ročník XVI, Sešit 34, 30. listopadu 1960

Zprávy, str. 330. **Maturitní zkoušky z českého jazyka na školách II. Cyklu**

Maturitní zkoušky z českého jazyka ukázaly závažné nedostatky ve vědomostech a dovednostech žáků, v metodách zkoušení a v hodnocení výsledku zkoušky. Konkrétně to dokládají jak zprávy škol, tak inspekční zprávy školských pracovníků.

Náměstek ministra: V. Hendrych v. r.

Maturity v Československu 1945-1989

1961

Věstník ministerstva školství a kultury. Ročník XVII, Sešit 39-40, 20. prosince 1961

Instrukce ministerstva školství a kultury. Směrnice o **maturitních zkouškách** na středních všeobecně vzdělávacích školách – **změna**. Ministerstvo školství a kultury mění a doplňuje své směrnice o závěrečných zkouškách na středních školách a o maturitních zkouškách na středních, odborných a pedagogických školách ze dne 18. ledna 1954 **č. j. 1539/54-D/1** (Věstník 1954, str. 27) ve znění instrukce ze dne 1. února 1956 **čj. 327/56-BI/1** (Věstník 1956, str. 61), instrukce ze dne 7. února 1957 **čj. 2851/57-A/2** (Věstník 1957, str. 56) a ve znění směrnice ze dne 3. ledna 1960 **čj. 31/60-I/2** (Věstník 1960, str. 28) takto:

Ústní zkoušky se konají z jednoho z těchto volitelných předmětů:

fyzika, chemie, biologie, dějepis, zeměpis deskriptivní geometrie, další živý jazyk

1964

Směrnice MŠK ze dne 20. 10. 1964, č. j. 42130/64-II/3, maturitní zkoušky na školách poskytujících úplné střední všeobecné a úplné střední odborné vzdělání [č. 102/1964 Věstníku].

Směrnice MŠK ze dne 21. 12. 1964, č. j. 50 458/64-II/1, maturitní řád pro SVVŠ [č. 4/1965 Věstníku].

Maturity v Československu 1945-1989

Petr Benda, Berta Daňková, Josef Skála

Sbírka maturitních příkladů z matematiky.

1. vydání 1962, Praha: SPN
2. vydání ????, Praha: SPN
3. vydání 1966, Praha: SPN
4. vydání 1968, Praha: SPN
5. vydání 1971, Praha: SPN
6. vydání 1974, Praha: SPN
7. vydání 1979, Praha: SPN
8. vydání 1983, Praha: SPN (+ O. Skopal, J. Šedivý, J. Vocelka)
9. vydání 1986, Praha: SPN (+ O. Skopal, J. Šedivý, J. Vocelka)
10. vydání 1988, Praha: SPN (+ O. Skopal, J. Šedivý, J. Vocelka)

Maturity v Československu 1945-1989

1967

Maturitní řád pro střední všeobecně vzdělávací školy - SVVŠ

Čj. 34 677/67-II/1, dne 30. října 1967. Referent: Dr. Fr. Studnička, telefon 53 16 51, linka 542

PÍSEMNÉ MATURITNÍ ZKOUŠKY

Přírodovědná větev

jazyk vyučovací

jazyk ruský nebo matematika

(podle zaměření budoucího studia nebo praxe)

další živý jazyk

(pokud si ho žák zvolil jako volitelný nebo dobrovolný předmět)

Humanitní větev

jazyk vyučovací

jazyk ruský (bylo možné nahradit jiným živým jazykem)

další živý jazyk

(pokud si ho žák zvolil jako volitelný nebo dobrovolný předmět)

prof. PhDr. Jiří Hájek, DrSc.
ministr školství (10. 11. 1965 - 7.4. 1968)

Maturity v Československu 1945-1989

1967

ÚSTNÍ MATURITNÍ ZKOUŠKY

Přírodovědná větev

jazyk vyučovací

jazyk ruský

matematika

volitelný předmět (Fy, Ch, Bi a Ge, Dg)

výjimečně mohl ředitel školy povolit
zkoušku z předmětů (D, Ze, další živý jazyk)

Humanitní větev

jazyk vyučovací

jazyk ruský

dějepis

volitelný předmět (Ze, další živý jazyk) nebo matematika nebo (Fy, Ch, Bi a Ge)

Maturity v Československu 1945-1989

1968

- obnovení socialistického charakteru školství, který byl narušen v období tzv. pražského jara
- akcentována vnitřní ideová přeměna v duchu marxisticko-leninského světového názoru
- vyšší vzdělání mělo být umožněno zejména dělnické třídě
- **obnovení gymnázií zákonem č. 168 ze dne 19. prosince 1968**
(gymnázia ukončila svou existenci v roce 1953)
- učební plány vydané 31. července 1969 navazují na zahraniční trendy a domácí tradici
- v humanitní větvi se vyučovalo latině dvě hodiny týdně v každém ročníku
- ve větvi přírodovědné a humanitní zařazen předmět „*Úvod do filosofie*“

Jan Palach

Prof. Ing. Dr. techn. Vilibald Bezdíček, CSc.

ministr školství (9. 1. 1969 – 27. 8. 1969)

<http://www.janpalach.cz/cs/default/archiv/audioplay/id/14>

Doc. JUDr. Vladimír Kadlec, DrSc.

ministr školství (8. 4. 1968 – 8. 1. 1969)

Maturity v Československu 1945-1989

Prof. MUDr. Jaromír Hrbek, DrSc.

ministr školství (27. 8. 1969 – 7. 7. 1971)

Výzkum období tzv. normalizace v prostředí vysokých škol je doposud na úplném počátku. Přitom zásah normalizačního mocenského centra do oblasti vysokých škol a vědy, resp. do intelektuálního společenského podhoubí vůbec, byl mimořádně rozsáhlý a devastující. Tento zásah svým rozsahem a hloubkou předčil poúnorové čistky i tzv. třídně politické prověrky z konce padesátých let. Počátek tzv. normalizace na českých vysokých školách je neodmyslitelně spjat s postavou profesora neurologie na Lékařské fakultě Univerzity Palackého v Olomouci Jaromíra Hrbka, zastávajícího úřad ministra školství ČSR v období od 27. srpna 1969 do 8. června 1971. Jaromír Hrbek bezesporu zahájil i řídil bezprecedentní vlnu plošných čistek na vysokých školách; v důsledku této čistky nuceně odešlo z terciálního školství do ledna 1972 přibližně 20 % jeho pracovníků.

Zdroj:

ACTA UNIVERSITATIS PALACKIANAE OLOMUCENSIS FACULTAS PHILOSOPHICA HISTORICA 31 – 2002
OLOMOUCKÁ NORMALIZAČNÍ OUVERTURA JAROMÍRA HRBKA, Pavel Urbášek

Josef Havlín

ministr školství 8. 7. 1971 – 8. 10. 1975

Milan Vondruška

ministr školství 8. 10. 1975 – 7. 5. 1987

Maturity v Československu 1945-1989

1973

Dobrou pověst existujících gymnázií vážně poškodily tzv. **internátní střední školy pro pracující**, které byly zřízeny jako školy gymnaziálního typu ve školním roce 1973/1974

[Směrnice MŠ o zřizování a organizaci internátních středních škol pro pracující \(Čj. 16 664/73-210\)](#)

- navázaly na tradici Akademických dělnických kurzů z 50. let
- určeny pro přípravu mladých nadaných, odborně a politicky vyspělých dělníků a rolníků ke studiu na vysokých školách
- výběr uchazečů podle následujících kritérií:
  - a) politická a společenská aktivita
  - b) vztah k práci a plnění povinností na pracovišti
  - c) vztah k pracovnímu kolektivu a společnosti
  - d) občansko-politický a morální profil uchazeče
  - e) předpoklady pro úspěšné studium na vysoké škole
- studium na školách bylo ukončeno maturitou
- **internátní střední školy pro pracující byly jednoleté!!!**
- **jejich absolventi byli přijímáni na vysoké škole bez přijímací zkoušky!!!**
- absolventům těchto škol studující m na vysoké škole byla poskytnuta vysoká stipendia a další významné finanční výhody
- internátní střední školy pro pracující existovaly 11 let a byly zrušeny školským zákonem z roku 1984
- ve školním roce 1975/1976 bylo podobným způsobem ošetřeno úplné středoškolské vzdělávání pro příslušníky Sboru národní bezpečnosti (SNB) a vojáky vojsk ministerstva vnitra
- forma dvouletých kurzů, které je měly připravit ke složení externí maturity na gymnáziu
- kurzy měly formu konzultací a soustředění (konzultace 10 hodin týdně, soustředění 2 týdny každý rok)

Maturity v Československu 1945-1989

1973

Vzhledem ke svému věku se nemohu odpustit poznámku týkající se maturitní zkoušky na učilištích, sám jsem totiž absolvent učiliště. Po vyučení jsem dále studoval dva roky při zaměstnání, maturoval jsem ve dvaceti letech. Pokud se začneme zajímat o historii maturit na učilištích tak se dostaneme do roku 1973, kdy v červenci zasedal ÚV KSČ. Usnesení ÚV KSČ otisklo Rudé právo dne 6. 7. 1973, stěžejní je hlava IV. ÚV KSČ v usnesení souhlasí s dokumentem „*Vývoj, současný stav a další úkoly československého školství*“, kde mimo jiné stojí:

„Další cestou k poskytnutí úplného středního vzdělání dělnické mládeži budou **čtyřleté učební obory s maturitou** určené především pro přípravu k nejnáročnějším dělnickým povoláním.“

Základní myšlenkou je **idea o zrovnoprávnění všech tří typů středních škol**. Společná část maturitní zkoušky je tak také důkazem toho, že jsme se dosud plně nevyrovnali s minulostí.

PaedDr. Bohumír Kujal, CSc.

(27. 10. 1908 – 28. 10. 1979)

Maturity v Československu 1945-1989

1981 Směrnice o maturitních zkouškách

Směrnice ministerstva školství České socialistické republiky č. 6 671/81-210 ze dne 5. června 1981 o maturitních zkouškách na středních školách. (Věstník MŠ a MK ČSR 1981, sešit 7)

PÍSEMNÉ ZKOUŠKY

- Vyučovací jazyk (5 hodin)
- Ruský jazyk (4 hodiny)
- Matematika (pouze G se zaměřením M, M-Fy) (4 hodiny)

ÚSTNÍ ZKOUŠKY

- Vyučovací jazyk
- Ruský jazyk
- Předmět 1
- Předmět 2

Dobrovolný předmět

Maturity v Československu 1945-1989

1983 Směrnice o maturitních zkouškách

Směrnice ministerstva školství České socialistické republiky o maturitních zkouškách v experimentálních třídách gymnázií (Č. j. 13 612/83-210, dne 14. dubna 1983, referent: Jaroslav Láník, tel. 531651, l. 286)

PÍSEMNÉ ZKOUŠKY

- Český jazyk
- Ruský jazyk
- Matematika

ÚSTNÍ ZKOUŠKY

- Český jazyk
- Ruský jazyk
- Předmět z volitelné skupiny odborných předmětů (VSOP)
- Volitelný předmět (fyzika, chemie, biologie, zeměpis, dějepis s občanskou naukou, další živý jazyk)
- Matematika, jestliže písemná zkouška byla klasifikována stupněm 5 – nedostatečný

Zdroj: Věstník ministerstva školství a ministerstva kultury. Ročník XXXIX, sešit 4-5, 20. května 1983.

Maturity v Československu 1945-1989

1984 Školský zákon

(29/1984 Sb., z 22. 3. 1984, o soustavě základních a středních škol)

Vyústění reformních snah 70. let

Uzákonění nové koncepce gymnázia, byla realizována od školního roku 1984/1985.

Zavádějí se v podstatě dva druhy gymnázií:

- gymnázium (tzv. základní)
- gymnázium se zaměřením

Počet typů gymnázií se zredukoval na čtyři (matematika, matematika a fyzika, programování, tělesná výchova). Větvě byly zrušeny, na všech typech byla zrušena latina, pouze na základní typu jako nepovinný předmět. Estetická výchova zatlačena mezi volitelné a nepovinné předměty, povinná ruština. Tato koncepce gymnázia, která fungovala v praxi bez podstatných změn až do převratu v roce 1989, byla prosazena, přestože už na počátku 80. let bylo zřejmé, že se v důsledku jejího zavádění dostává gymnázium do vážné krize. Rozšířením vzdělávacího obsahu o odborné předměty se totiž gymnázium přiblížilo odborné škole a tím ztratilo do značné míry své specifikum. Zájem o studium na gymnáziu začal klesat, zejména u chlapců. V roce 1983 naplnily směrná čísla pouze čtyři kraje v České republice. Krize, do které se gymnázium na počátku 80. let dostalo, přetrvávala až do převratu.

Maturity v Československu 1945-1989

1987 – 1988

Vyhláška MŠ ČR č. 31 ze dne 30. března 1987 o ukončování studia ve středních školách a o ukončování přípravy ve zvláštních odborných učilištích (Věstník MŠ a MK ČR, sešit 5, z 20. května 1987) charakterizuje maturitní zkoušku jako teoretickou-praktickou komplexní zkoušku jejímž účelem je zjistit, jak si žáci osvojili vědomosti a dovednosti v rozsahu učiva stanoveném učebními plány a učebními osnovami a jak jsou připraveni pro výkon povolání nebo odborných činností a pro další studium.

Maturitní zkouška se koná z vyučovacích předmětů všeobecně vzdělávacích a z vyučovacích předmětů odborných. Témata pro jednotlivé předměty a části zkoušky stanoví, na návrh předmětové komise, ředitel školy. Krajský výbor, který odborně vede gymnázia, může určit jednotná témata pro písemnou zkoušku z matematiky (soubor šesti příkladů).

PÍSEMNÁ ZKOUŠKA

- český jazyk a literatura (4 hodiny)
- ruský jazyk (4 hodiny)
- matematika (G, 4 hodiny)

ÚSTNÍ ZKOUŠKA

- český jazyk a literatura v širším historickém a ideovém pojetí
- ruský jazyk
- volitelný předmět (CJ, D, ON, Z, Fy, Ch, Bi, popř. Dg, Tv)
- předmět odborné přípravy
(využívají se práce vypracované v průběhu studia)

akad. Ing. Karel Juliš, CSc. (8. 5. 1987 – 11. 10. 1988)

Milan Vondruška (8. 10. 1975 – 7. 5. 1987)

Žáci středních škol konají maturitní zkoušky podle této vyhlášky počínaje školním rokem 1987/1988. Ve školním roce 1986/1987 se konají maturitní zkoušky podle předpisů platných v době zahájení studia.

Maturity v Československu 1945-1989

Zadání písemné maturitní zkoušky z matematiky pro žáky 4. ročníků gymnázií Východočeského kraje, 22. dubna 1988

Doba na vypracování 240 minut čistého času, přípustné pomůcky: tabulky MFCH a kalkulačky. Při písemné zkoušce z matematiky v gymnáziu řeší žák dva určené příklady a dva příklady, které si sám ze stanoveného souboru zvolí.

PŘÍKLADY POVINNÉ

1. Je dána funkce $f : y = 2x^2 - x^4$.
  - a) Určete definiční obor funkce a zjistěte, zda funkce f je sudá či lichá
  - b) Vypočítejte průsečíky grafu funkce f s osou x a s osou y
  - c) Určete intervaly, na kterých je funkce f rostoucí a na kterých klesající; určete lokální extrémy funkce f
  - d) Načrtněte graf funkce f pro $x \in \langle -2, 2 \rangle$
  - e) Vypočítejte obsah obrazce omezeného grafem funkce f a osou x

2. V soustavě souřadnic v rovině jsou dány body $A[3, 0]$, $B[0, -3]$, $C[3, -3]$
  - a) Určete obecnou rovnici přímky AB
  - b) Určete obecnou rovnici osy úsečky AB
  - c) Dokažte, že body A , B , C jsou vrcholy trojúhelníku ABC
  - d) Vypočítejte velikost úhlu BAC
  - e) Vypočítejte obsah trojúhelníku ABC
  - f) Určete obecnou rovnici kružnice k opsané trojúhelníku ABC ; určete střed kružnice k a její poloměr

Maturity v Československu 1945-1989

Zadání písemné maturitní zkoušky z matematiky pro žáky 4. ročníků gymnázií Východočeského kraje, 22. dubna 1988

PŘÍKLADY VOLITELNÉ

3. A Je dána rovnice $\frac{\sin x - 1}{\cos x} = \cotg x$

- a) Danou rovnici řešte v oboru reálných čísel
- b) Vypište všechny kořeny dané rovnice z intervalu $\langle 0, 2\pi \rangle$ a pro tyto kořeny proveďte zkoušku

3. B a) V oboru reálných čísel řešte rovnici $4^x - 9 \cdot 2^x + 8 = 0$
b) Určete definiční obor funkce $f: y = \log(10 - x) + \sqrt{x^2 - 5x}$

4. A Jsou dána dvě komplexní čísla $a = 1 - i, b = i\sqrt{3}$

- a) Komplexní čísla a, b napište v goniometrickém tvaru
- b) Komplexní číslo $c = a / b$ napište v algebraickém a goniometrickém tvaru
- c) Vypočtěte a^5 (výsledek zapište v algebraickém tvaru)

4. B a) Určete hodnotu reálného čísla x , které musíme přičíst k číslům 2, 16, 58, abychom dostali první tři členy geometrické posloupnosti

b) Vypočtěte součet nekonečné geometrické řady $(\sqrt{5} - 2) + (\sqrt{5} - 2)^2 + (\sqrt{5} - 2)^3 + \dots$

c) Vypočtěte:
$$\lim_{n \rightarrow +\infty} \frac{n^2 - 3n^3}{2n^3 + 5n - 1}$$

Maturity v Československu 1945-1989

1989 – 1990

Vyhláška MŠ ČR č. 119 ze dne 17. října 1989 o ukončování studia ve středních školách a o ukončování přípravy ve zvláštních odborných učilištích (Věstník MŠ a MK ČR, sešit 5, z 20. května 1987?????) charakterizuje maturitní zkoušku jako komplexní zkoušku jejímž účelem je zjistit, jak si žáci osvojili vědomosti a dovednosti v rozsahu učiva stanoveném učebními plány a učebními osnovami a jak jsou připraveni pro výkon povolání nebo odborných činností a pro další studium.
(zrušena 12. 11. 1991, 442/1991 Sb.)

PÍSEMNÁ ZKOUŠKA

- český jazyk a literatura (4 hodiny)
- ruský jazyk (4 hodiny)
- matematika (4 hodiny, **pouze zaměření 01, 02, 38**)

ÚSTNÍ ZKOUŠKA

- český jazyk a literatura
- ruský jazyk
- matematika
- volitelný předmět
(odborné předměty, další živý jazyk, Dě, občanská nauka, Ze, Fy, Ch, Bi)

Tato vyhláška nabývá účinnosti dnem **1. ledna 1990**.

prof. MUDr. Jana Synková, DrSc.
(12. 10. 1988 – 4. 12. 1989)

